

"Evidensbasert ledelse og lederutvikling"

Øyvind L Martinsen & Jan Ketil Arnulf
Dr. Philos   Dr. Psychol

Gode ledere

Hva mener folk flest er god ledelse?

- Ledere er synlige; det er enkelt for alle å danne seg en oppfatning ut fra egne meninger og behov.
- Lett å bli forført?
- Hva koster feilvurderinger om ledelse?

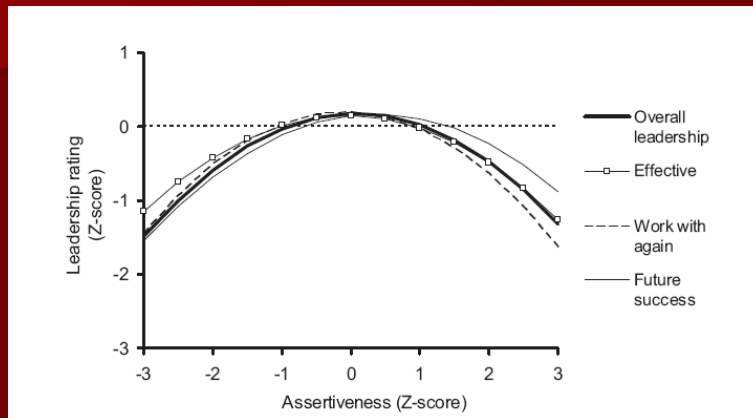
Hva vurderer beslutningstakere i norske organisasjoner som god ledelse?

I en undersøkelse jeg gjorde sammen med AFF for noen år siden viste det seg at ledere som var *dominerende* og *resultatorienterte* fikk hyppigere lønnsøkning enn ledere med andre kjennetegn.

Da er vel dette å regne som god ledelse?

God, gammeldags industriledelse...
.....selvsikre, selvmarkerende ledere.

men gode ledere er ikke nødvendigvis
veldig selvsikre

Ames, D. R., & Flynn, F. J. (2007). What Breaks a Leader: The Curvilinear Relation Between Assertiveness and Leadership. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92, 307 - 324

"Hester skal gi oss bedre ledere"

Ingress:

"Hester kan avsløre dine lederegenskaper. Nå skal hesters evne til å lese menneskets følelser utnyttes for å utvikle ledere.

Aftenposten, 25.04.05 v. journalist Olga Stokke

"God ledelse" bør være sterkere knyttet til verdiskapning enn andre former for ledelse, teoretisk definert som "mindre god ledelse".

Forskning krever sammenligninger.

Teorier om dyktige ledere

Trekk

Lederstil

Roller, læring?

Personlighetstrekk og Big5

- **Extraversjon:** *grad av utadvendthet, sosial legning*
- **Nevrotisisme:** *bekymret, engstelig, følelsmessig ustabil*
- **Åpenhet for erfaringer:** *fantasi, sans for estetikk, liberal*
- **Omgjengelighet:** *ydmyk, ettergivende, ømhjertet*
- **Planmessighet:** *motivasjon, pliktoppfyllende, grundig*

Big5 personlighetsprofil forklarer ca
25% av ledelse

Judge, Bono, Ilies, & Gerhardt, 2002

IQ forklarer ca 6% av ledereffektivitet

Sterkere sammenheng når andre forhold tas i betraktning.

Kilde: Judge, Colbert, & Ilies, 2004.

Middels sterke sammenhenger i psykologisk forskning ligger rundt 9-15% i forklaringsverdi.

Tilsammen forklarer personlighetstrekk og IQ ca. 30% av variasjonen i ledereffektivitet.

Noe å tenke på i rekrutteringssammenheng?

Klassiske lederstiler

Sammenhenger mellom Consideration
og effektmål: 6 til 48%

Sammenhenger mellom Initiation of
structure og effektmål: 6 til 16%

Kilde: Judge, Piccolo, & Ilies, 2004.

Leader-member exchange (LMX)

– beskriver kvaliteten på dyaden leder - medarbeider.

3-50% sammenhenger mellom LMX og ulike mål
på effektivitet.

Kilde: Gerstner & Day, 1997.

Transformasjonsledelse

- Transformasjon, Transaksjon, Ikke-ledelse
- Hovedfunn: sammenhenger mellom transformasjonsledelse og effektmål ligger mellom 25 og 36 %
- Transformasjon fungerer nesten alltid bedre enn Transaksjon
- Lignende funn i norske studier.

Studier med objektive effektmål

- Geyer & Steyrer (1998) studerte "objektivt" målte effekter av transformasjonsledelse.
  - God kontroll på en mengde variabler, effektivitet i banker.
  - Transformasjonsledelse forklarte mest på langsiktige resultater: 14%, og i de kortsiktige resultatene: 11 %
- Waldman, Javidan & Varella (2004) studerte effekter av karisma i amerikanske milliardforetak.
  - Salgsgevinst og karisma: ca. 6 %
  - Aksjeutbytte og karisma: ca. 14 %
- Negativt funn i bl.a. Tosi, Misangyi, Fanelli, Waldman & Yammarino (2004). Karisma forklarte lønn, men ikke så mye annet.

Ledelse og R&D team effektivitet

- Hvor mye ville Transformasjonsledelse, Styrende ledelse og substitutter for ledelse forklare av teameffektivitet?
- 118 prosjekt-team fra tekniske bransjer med 674 ansatte deltok.
- Prestasjons- og resultatmålinger ble foretatt første gang etter 1 år:
- Nye målinger etter 5 år: objektive mål på lønnsomhet og "speed to market".

Keller, R. T. (2006). Transformational Leadership, Initiating Structure, and Substitutes for Leadership: A Longitudinal Study of Research and Development Project Team Performance. *Journal of Applied Psychology*, 91, 202–210

Resultater

- Etter 1 år forklarte transformasjonsledelse, styrende ledelse og substitutter for ledelse sammen med enkelte moderatorvariabler 39% av "teknisk kvalitet", 26% av "overholding av tidsfrister" og 19% av "kostnadskontroll".
- Etter 5 år forklarte de tre "ledelsesformene" 34% av "lønnsomhet" og 25% av "speed to market". Dette gjaldt 52 team som fikk nye produkter på markedet.
- Transformasjonsledelse var gjennomgående den sterkeste forklaringsvariabelen, særlig for forskningsrettet aktivitet.
- Styrende ledelse hadde sin sterkeste effekt i forhold til utviklingsrettet aktivitet.

Egen teori om utviklende ledelse

<i>Endrings-orientering</i>	<i>Oppgave-orientering</i>	<i>Relasjons-orientering</i>	<i>Problem-løsning</i>	<i>Innflytelses-orientering</i>
<i>Nyhetssøkende atferd</i>	<i>Målbevisst</i>	<i>Oppmerksomhet mot medarbeidere</i>	<i>Fokuserende</i>	<i>Selvmarkerende atferd</i>
<i>Markedsorientering</i>	<i>Oppfølgende</i>	<i>Støtte utvikling</i>	<i>Beslutnings-takning</i>	<i>Alliansebygging</i>
<i>Visjon</i>	<i>Belønne</i>	<i>Støtte mestringsopplevelse</i>	<i>Integritet</i>	<i>Karisma</i>
	<i>Evaluerer</i>	<i>Stimulere til samarbeid</i>	<i>Konfronterende</i>	<i>Ego orientering</i>
		<i>Stimulere selvstendighet</i>		
		<i>Inspirere</i>		

Forholdet til effektivitet

- Studium i en av landets største dagligvarekjeder:
  - Karisma forklarte mellom 10 og 50 % av effektivitet (netto resultat og overordnede vurdering av resultat)
  - Relasjonsbegreper og visjon forklarte tilsvarende i tilfredshetsmålinger hos kunder og medarbeidere.
- I et av landets største industrikonsern:
  - Personlighet forklarte ca 10%
  - Lederatferd forklarte ca 10% av variasjonen i tillegg til personlighet i prosjektteams samspill og læring når selskapets egne mål på dette ble brukt.
  - Liknende funn for andre effektmålinger.

Erstatning for tradisjonell ledelse - selvledelse

- Egenutviklet måleinstrument med Atferdsstrategier, Kognitive strategier og Utviklende ledelse.
- I prosjekter har vi funnet at selvledelse:
  - Forklarer pålitelig mengde variasjon i overordnedes vurderinger av innsats og effektivitet.
  - Disse forskningsfunnene har vært gjort både i lavkompetanseorganisasjoner og i byråkratiske organisasjoner.
- Selvledelse dreier seg om at ledere utvikler både egen og medarbeideres evne til å mestre sine arbeidsdager effektivt.

Status for ledelsesforskningen

- 6 - 50 % av variasjonen i ulike mål på ledereffektivitet blir forklart av lederes personlighet og atferd.
- Resultatene er mest sikre for mellomledere, mer usikre for toppledere.

Dyktige ledere

- Er følelsesmessig stabile, utadvente, åpne for erfaringer, omgjengelige, i noen grad planmessige, selvsikre og intelligente.
- Utvikler VISJON og bruker dette aktivt som styringsmiddel
- Utvikler gode relasjoner til medarbeiderne bestemt av deres respektive roller.
- De utvikler både seg selv og sine medarbeidere.
- Er i noen grad opptatt av mål og resultater.

God ledelse skaper trivsel, innsats og verdier.

Dårlig ledelse kan skape misnøye, underkastelse, stress og færre verdier.

Evidensbasert ledelse

- Evidensbasert ledelse dreier seg ikke om at ledere skal følge en oppskrift på god ledelse, men at ledere skal ha noen forskningsbaserte rettesnorer som refleksjonsgrunnlag.
- Det kan være store verdier knyttet til å sikre effektiv ledelsespraksis. Styrene burde ta tak i dette; det dreier seg om verdiskapning.

Mer norsk forskning?

- Personer som er interessert i forskning på ledelse og ledereffektivitet i egen, større organisasjon (mer enn 40 ledere), kan gjerne ta kontakt.
- Forutsetter bruk av skjemaer med tilfredsstillende forskningskvalitet.
- Ta kontakt med:

oyvind.martinsen@bi.no